

GUIA D'APRENTATGE

ÈTICA I LEGISLACIÓ EN INFERMERIA

1. FITXA DESCRIPTIVA

CODI D'ASSIGNATURA:

G203- Ètica i legislació en Infermeria

TITULACIÓ:

Grau en Infermeria

MATÈRIA:

Ciències de la Salut

TIPUS:

Formació bàsica

IDIOMA D'IMPARTICIÓ:

Classes: Català, Castellà

Recursos i materials: Català, Castellà i Anglès

ANY ACADÈMIC:

2024-2025

SEMESTRE:

Tercer

GRUP:

Matí 1 / Matí 2 / Tarda

2. PROFESSORAT

TITULAR DE L'ASSIGNATURA:

Dra. Ainoa Biurrun Garrido (ainoa.biurrun@sjd.edu.es)

PROFESSORAT:

Dr. David Lorenzo Izquierdo (david.lorenzo@sjd.edu.es)

Sr. Pau Miquel Diego (pau.miquel@sjd.es)

Sr. Bernabé Robles Del Olmo (bernabe.robles@sjd.es)

Sra. Clara García Terol (clara.garcia@sjd.es)

3. PREREQUISITS

Aquesta assignatura no té prerequisits.

4. OBJECTIUS

L'objectiu principal d'aquesta assignatura és donar eines teòriques i pràctiques per a analitzar i avaluar èticament i legalment les accions en el marc professional.

Objectius específics:

- Comprendre i aplicar els conceptes fonamentals d'ètica i dret en infermeria.
- Analitzar i avaluar situacions ètiques i legals en l'entorn professional de la infermeria.
- Reconèixer l'aplicació de la legislació i deontologia professional en la pràctica de la infermeria.

5. CRÈDITS

L'assignatura és semestral, de 6 ECTS.

Cada ECTS equival a 25 hores de dedicació de l'estudiant. 6 ECTS suposen 150 hores de dedicació dels estudiants a aquesta assignatura

TIPOLOGIA CRÈDITS HORES

- Presencial (a l'aula) 30% 1.8 crèdits - 45h
- Dirigit (fora de l'aula) 35% -2.1 crèdits- 52.5h
- Autònom (fora de l'aula) 35%

6. BLOCS TEMÀTICS I ORGANITZACIÓ DE CONTINGUTS

UNITAT TEMÀTICA 1: CONCEPTES BÀSICS D'ÈTICA I DRET**Moral i ètica**

La moral es refereix a un conjunt de normes i valors acceptats per una societat, que regulen el comportament dels seus membres. Aquestes normes poden variar significativament d'una cultura a una altra i evolucionen al llarg del temps. L'ètica, per altra banda, és la reflexió filosòfica sobre la moral, l'estudi dels fonaments i les conseqüències de les normes morals. Mentre que la moral es basa en la pràctica social, l'ètica busca comprendre i criticar les bases d'aquestes pràctiques.

Llibertat i consciència moral

La consciència moral és la facultat que ens permet discernir entre el bé i el mal, influint així en les nostres decisions. Aquesta consciència es forma a partir de diversos factors com l'educació, la societat, la religió i les experiències personals. Enfront dels dilemes ètics, la llibertat i la consciència moral són claus per trobar solucions que respectin la dignitat i els drets humans.

Principals teories ètiques

Les teories ètiques principals inclouen l'ètica deontològica, l'ètica utilitarista i l'ètica de la virtut. L'ètica deontològica, associada a Immanuel Kant, posa l'èmfasi en el deure i les normes universals. L'ètica utilitarista, defensada per John Stuart Mill, busca el màxim benefici per al màxim nombre de persones, valorant les conseqüències de les accions. L'ètica de la virtut, d'origen aristotèlic, se centra en el desenvolupament de característiques morals positives i el benestar personal. Altres teories, com el contractualisme i l'ètica discursiva, també ofereixen perspectives valuoses en l'anàlisi ètica.

Introducció a les diferents especialitats del Dret

El Dret es divideix en diverses especialitats, cadascuna amb el seu propi àmbit d'aplicació. El dret civil regula les relacions entre individus i institucions privades. El dret penal tracta els delictes i les sancions corresponents. El

dret administratiu regula les relacions entre l'administració pública i els ciutadans. El dret laboral s'encarrega de les normes que regulen les relacions laborals, i el dret internacional governa les relacions entre estats i altres entitats internacionals.

UNITAT TEMÀTICA 2: LA BIOÈTICA

Ètica, deontologia i bioètica

La bioètica és una disciplina que sorgeix de la necessitat de tractar els problemes ètics derivats de les pràctiques mèdiques i les investigacions en biomedicina. L'ètica general es preocupa per les qüestions morals universals, mentre que la deontologia se centra en les obligacions professionals. La bioètica, per la seva banda, combina aquestes perspectives per abordar dilemes específics en l'àmbit de la salut.

Principis de la Bioètica

Els principis de la bioètica inclouen l'autonomia, la no maleficència, la beneficència i la justícia. L'autonomia respecta la capacitat dels individus per prendre decisions informades sobre la seva pròpia salut. La no maleficència implica evitar causar danys als pacients. La beneficència busca promoure el benestar dels altres, i la justícia es refereix a la distribució equitativa dels recursos i el tracte just.

L'autonomia en la legislació

L'autonomia dels pacients està protegida per diverses lleis, com el consentiment informat i les directrius avançades. Aquestes legislacions garanteixen que els pacients tinguin el dret de prendre decisions sobre la seva pròpia atenció mèdica, basant-se en informació completa i comprensible.

Comitès d'Ètica

Els comitès d'ètica tenen un paper crucial en les institucions sanitàries, ajudant a resoldre dilemes ètics complexos. Estan formats per professionals de diferents àmbits i tenen la responsabilitat de garantir que les decisions es prenguin d'acord amb els principis ètics establerts.

Metodologia de presa de decisions

La presa de decisions en bioètica segueix una metodologia estructurada que inclou l'anàlisi de casos, la deliberació col·lectiva i l'avaluació de les conseqüències. Aquest procés assegura que es considerin totes les perspectives i es prenguin decisions informades i justes.

UNITAT TEMÀTICA 3: LEGISLACIÓ PROFESSIONAL I DEONTOLOGIA

Regulació legal de la Infermeria

La professió infermera està regulada per un conjunt de lleis i normatives que estableixen els requisits per a l'exercici professional, així com els drets i les obligacions dels infermers i infermeres. Aquest marc legal garanteix la qualitat de l'atenció sanitària i la protecció dels pacients.

Responsabilitat moral i legal

La responsabilitat dels professionals de la infermeria es divideix en dos àmbits: moral i legal. La responsabilitat moral es refereix a l'obligació de fer el bé i evitar el mal, mentre que la responsabilitat legal implica el compliment de les lleis i normatives vigents. Les accions professionals poden tenir conseqüències en ambdós àmbits, afectant la reputació i la carrera del professional.

Codis deontològics

Els codis deontològics són documents que recullen els principis i les normes que guien la conducta dels professionals. Aquests codis són fonamentals per garantir una pràctica ètica i responsable, establint pautes clares per a la resolució de dilemes morals i professionals.

Codi Ètic d'Infermeria Catalunya

El Codi Ètic d'Infermeria de Catalunya és un document específic que detalla les normes ètiques que han de seguir les infermeres i infermers a Catalunya. Aquest codi inclou principis com la dignitat, el respecte, la confidencialitat i la responsabilitat professional.

Objecció de consciència

L'objecció de consciència és el dret dels professionals a negar-se a realitzar determinades accions que consideren moralment inacceptables. Aquest dret està protegit per la legislació, però ha de ser exercit dins de certs límits per garantir que no es perjudiqui els pacients.

UNITAT TEMÀTICA 4: ÈTICA I INICI DE VIDA

Els dilemes ètics relacionats amb l'inici de la vida involucren valors com el dret a la vida, els drets reproductius i el benestar dels futurs infants. Aquests valors sovint entren en conflicte, requerint una anàlisi acurada per trobar solucions equilibrades.

Posicions davant IVE (Interrupció Voluntària de l'Embaràs)

La interrupció voluntària de l'embaràs (IVE) genera un debat intens amb arguments a favor i en contra. Les posicions a favor sovint es basen en el dret de la dona a decidir sobre el seu propi cos, mentre que les posicions en contra solen destacar el valor de la vida del fetus. Aquest debat implica consideracions ètiques, legals i socials.

Estatut de l'embrió

L'estatut de l'embrió és una qüestió complexa que implica definir el moment en què comença la vida i els drets que se li atorguen a l'embrió. Diferents cultures i sistemes legals tenen perspectives variades sobre aquesta qüestió, influenciant les polítiques de salut reproductiva.

Legislació IVE

La legislació sobre la interrupció voluntària de l'embaràs varia segons els països i regions. A Espanya, la legislació permet la IVE sota certs supòsits i terminis, garantint el dret de les dones a prendre decisions informades sobre la seva salut reproductiva.

UNITAT TEMÀTICA 5: ÈTICA I FINAL DE LA VIDA

La mort i el pacient

La mort és una realitat inevitable que requereix una atenció especial des del punt de vista ètic. L'atenció al final de la vida inclou cures palliatives que busquen alleujar el sofriment i proporcionar suport emocional tant als pacients com a les seves famílies. Els professionals de la salut han de respectar les voluntats dels pacients i actuar amb compassió i dignitat.

Eutanàsia, suïcidi i LET (Limitació de l'Esforç Terapèutic)

La eutanàsia, el suïcidi assistit i la limitació de l'esforç terapèutic (LET) són pràctiques que plantegen dilemes ètics importants. La eutanàsia activa implica l'acció directa per posar fi a la vida d'un pacient a petició seva, mentre que la eutanàsia passiva consisteix en deixar de proporcionar tractaments que prolonguin la vida. El suïcidi assistit és l'ajuda proporcionada a una persona per acabar amb la seva vida, i la LET és la decisió de no iniciar o suspendre tractaments mèdics que només prolonguin el procés de morir. Cada una d'aquestes pràctiques té arguments ètics a favor i en contra, i la seva acceptació varia segons les legislacions i cultures.

Llei Eutanàsia

A Espanya, la Llei de l'Eutanàsia regula les condicions sota les quals es pot dur a terme l'eutanàsia i el suïcidi assistit. Aquesta llei estableix els requisits i els procediments que han de seguir-se per garantir que aquestes pràctiques es realitzin de manera segura i respectuosa amb la dignitat dels pacients.

7. ENFOCAMENT METODOLÒGIC

TIPOLOGIA	OBJECTIUS	ACTIVITATS	% TEMPS PREVIST
-----------	-----------	------------	-----------------------

PRESENCIAL (a l'aula)	Reconèixer i analitzar els conceptes teòrics d'ètica i legislació en infermeria	- Anàlisi de Casos (Estudi de casos) - Debat competitiu - Simulacions integrades	30%
DIRIGIT (for a de l'aula)	Desenvolupar el marc teòric per la resolució de casos (anàlisi ètic i legal de cas clínic)	- Cerca d'informació legal - Anàlisi ètic de situacions clíniques	35%
AUTÒNOM (fora de l'aula)	Preparar els seminaris amb la lectura i materials de textos relacionats amb l'ètica i el dret	Lectura i anàlisi de textos ètics i legislatius mitjançant seminaris	35%

8. COMPETÈNCIES

BÀSIQUES

Les competències bàsiques són essencials per garantir una pràctica professional efectiva i ètica, així com per fomentar el desenvolupament personal i col·lectiu dins de l'entorn laboral. Les competències bàsiques es poden dividir en competències generals i específiques. A continuació es detallen:

GENERALS

- 1) Compromís ètic (capacitat ètica i autocrítica, capacitat de mostrar actituds coherents amb les concepcions ètiques i deontològiques).
- 2) Capacitat d'aprenentatge i responsabilitat: capacitat d'anàlisi, de síntesi, de visions globals i d'aplicació dels coneixements a la pràctica; capacitat de presa de decisions i adaptació a noves situacions.
- 3) Capacitat creativa i emprenedora (capacitat de formular, dissenyar projectes/capacitat de buscar i integrar nous coneixements i actituds).
- 4) Treball en equip (capacitat de col·laborar amb altres i de contribuir a un projecte comú / capacitat de col·laborar en equips interdisciplinaris i en equips multiculturals).

ESPECÍFIQUES

- 1) Pràctica professional, ètica i legal.
  - 1.1.- Responsabilitat. 1.1.1.- Acceptar el deure de donar comptes i la responsabilitat dels propis judicis i actes professionals. 1.1.2.- Reconèixer i diferenciar la pròpia responsabilitat de la d'altres membres de l'equip de salut, professionals i no professionals.
  - 1.2.- Pràctica ètica. 1.2.1.- Exercir d'acord als codis deontològics i de conducta de la professió. 1.2.2.- Exercir amb respecte a la dignitat, cultura, valors, creences i drets de la persona i grups. 1.2.3.- Defensar els drets de la persona/grups dintre del sistema de salut.

1.3. Pràctica legal 1.3.1. Exercir respectant la legislació vigent. 1.3.2 Reconèixer i respondre de forma apropiada a pràctiques que poden posar en perill la seguretat, privacitat o dignitat de la persona 1.3.3 Integrar els coneixements habilitats i actituds per a proporcionar cures infermeres segures i efectives.

2) Prestació i gestió de cures.

2.1 Prestació de cures. 2.1.5 Comunicació terapèutica i relacions interpersonals 2.1.5.1. Establir, desenvolupar , mantenir i finalitzar apropiadament la relació terapèutica. 2.1.5.2 Comunicar-se eficaçment amb la persona i grup per a facilitar la prestació de cures 2.1.5.3 Utilitzar estratègies apropiades per a promoure l'autoestima, dignitat i benestar de la persona i grup 2.1.5.4 Afavorir i donar suport a la persona i al grup en la presa de decisions.

3) Desenvolupament professional

3.5 Contribuir activament al desenvolupament professional continuat per a millorar la pràctica infermera 3.6 Contribuir al desenvolupament professional d'altres membres de l'equip de salut.

9. RESULTATS D'APRENTATGE

REFERITS A CONEIXEMENTS

- Conèixer la legislació aplicable, el codi ètic i deontològic de la infermera espanyola i catalana, i realitzar un informe al respecte.
- Descriure els límits i els requeriments legals de la professió.
- Identificar els requeriments ètics i legals bàsics de l'atenció sanitària elaborant un treball de síntesi de les diferents normes ètiques i legals vigents.

REFERITS A HABILITATS

- Desenvolupar la capacitat crítica de la pràctica professional mitjançant un treball d'anàlisi del comportament professional a una unitat de cures.
- Comprendre la importància de les cures en el respecte per la persona com a ésser autònom, garantint la seva participació activa en el procés de presa de decisions relatives a la seva salut, individualitzant aquestes cures i considerant la diversitat a través de la resolució de casos clínics, tenint en compte les variables individuals i del context.

REFERITS A ACTITUDS, VALORS I NORMES

- Garantir el respecte per la dignitat, intimitat, privacitat de la persona i la confidencialitat de les dades obtingudes en el procés assistencial.
- Promoure la participació activa del pacient en el procés de presa de decisions relatives a la seva salut.
- Considerar la diversitat individual i del context en la pràctica de les cures professionals.

10. AVALUACIÓ

A la següent taula es detalla la ponderació de les diferents activitats d'avaluació tant per **CONTINUA** com per **ÚNICA**

ACTIVITATS D'AVAUACIÓ		% NOTA FINAL CONTÍNUA	% NOTA FINAL ÚNICA
BLOC 1	Examen Final d'avaluació d'aspectes teòrics; coneixement sobre conceptes de bioètica, lleis i normatives que regulen la pràctica infermera.	60%	60%
BLOC 2	Seminaris (2) Estudi de casos (1) Debat competitiu (1)	35%	35%
BLOC 3	Simulació integrada	5%	5%

Els criteris d'avaluació són:

CONTINUA

- Els que s'estableixen al document de "**CRITERIS D'AVAUACIÓ DE LES ASSIGNATURES DEL GRAU D'INFERMERIA DEL CAMPUS DOCENT DE SANT JOAN DE DÉU**" (Veure Aula Moodle Secretaria i Aula Moodle de l'assignatura)
- **L'examen és l'única prova avaluativa que requereix d'un mínim de 5 sobre 10 per a considerar-se aprovada, i és l'única prova avaluativa que és reavaluable. És requisit imprescindible tenir aprovat l'examen per a superar l'assignatura.**
- La nota final de l'assignatura serà la mitjana ponderada de totes les activitats avaluatives, sempre i quan s'hagi aprovat l'examen. Es considerarà superada l'assignatura quan la nota final de com a mínim 5 sobre 10.

ÚNICA

- Els que s'estableixen al document de "**CRITERIS D'AVAUACIÓ DE LES ASSIGNATURES DEL GRAU D'INFERMERIA DEL CAMPUS DOCENT DE SANT JOAN DE DÉU**" (Veure Aula Moodle Secretaria i Aula Moodle de l'assignatura)
- **L'examen requereix d'un mínim de 5 sobre 10 per a considerar-se aprovada l'assignatura, i en conseqüència es l'única prova reavaluable. És requisit imprescindible tenir aprovat amb un 5 l'examen final per a superar l'assignatura.**
- Els continguts equivalents a l'apartat de seminaris i estudi de casos s'avaluaran el dia de l'examen (primera convocatòria) i constarà d'una sèrie de preguntes obertes, a excepció de la defensa oral anteriorment esmentada.
- La nota final de l'assignatura serà la mitjana ponderada de totes les activitats avaluatives, sempre i quan s'hagi aprovat l'examen. Es considerarà superada l'assignatura quan la nota final sigui de 5 sobre 10.

REFERÈNCIES OBLIGATÒRIES

- Codi d'Ètica del Consell de Col·legis d'Infermeres i Infermers de Catalunya, 2013
- Código Deontológico de la Enfermería Española, 1989
- Código Deontológico del CIE para la profesión enfermera, 2012
- Carta Universal dels Drets Humans.
- Declaració Universal dels Drets Humans, 1948
- Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (PIDCP), 1966
- Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (PIDESC), 1966
- Segon protocol facultatiu del Pacte internacionals dels Drets Civils i Polítics, 1989
- Carta Europea dels nens hospitalitzats, 1986
- Carta de drets i deures de la ciutadania en relació amb la salut i l'atenció sanitària, 2015
- Codi de Nüremberg, 1947
- Informe Belmont, 1978
- Conveni per a la protecció dels drets humans i la dignitat de l'ésser humà respecte de les aplicacions de la biologia i la medicina (Conveni d'Oviedo 1977)
- Declaració de Hèlsinki de l'Associació Mèdica Mundial, 1964.
- Legislació vigent sobre: estructura del sistema sanitari, autonomia del pacient, ordenació de professions sanitàries, eutanàsia, trasplantament d'òrgans, salut sexual i interrupció d'embaràs.

REFERÈNCIES RECOMANADES

- Abel, F. (2012). Francesc Abel y la bioética, un legado para la vida. Editorial Proteus
- Arangueren, J. (1983). Ética, Madrid: Alianza.
- Boladeras, M., & Akrich, M. (2015). Bioética del cuidar, ¿ que significa humanizar la asistencia?. Tecnos.
- Bratz, J. K. A., & Sandoval-Ramirez, M. (2018). Competencias éticas para el desarrollo del cuidado en enfermería. Revista brasileira de enfermagem, 71, 1810-1814.
- Biurrún-Garrido, A., García-Garro, V., Iñiguez, C. P., & Colomar-Pueyo, G. (2023). Reforma de la ley del aborto, Ley Orgánica 1/2023; Implicaciones para la práctica profesional. MUSAS. Revista de Investigación en Mujer, Salud y Sociedad, 8(1), 21-38.
- Biurrún-Garrido, A. (2021). Dilemas éticos y toma de decisiones en el diagnóstico prenatal de trisomía 21. MUSAS. Revista de Investigación en Mujer, Salud y Sociedad, 6(1), 110-119.
- Biurrún-Garrido, A, Iñiguez, C. P., & Tegedor, B. V. (2018). El principialismo bioético en la humanización de la asistencia al parto. Revista Iberoamericana de Bioética, (8), 01-12.
- Childress, J. F., & Beauchamp, T. L. (1994). Principles of biomedical ethics (pp. 197-199). Oxford.--: Oxford University Press.
- Camps, V. (2017). Breve historia de la ética. RBA libros.
- Casado, M. (1996). Materiales de bioética y derecho. Cedecs.
- Cortina, A. (2000). Ética mínima. Madrid: Tecnos.
- Cortina, A. (2013) ¿Para qué sirve realmente la Ética? Paidós; 2013
- Feito, L. (2004). Bioética: la cuestión de la dignidad (Vol. 30). Universidad Pontificia Comillas.
- Grande, L. F. (2011). Fundamentos de bioética, de Diego Gracia. Bioética & debat: tribuna abierta del Institut Borja de Bioética, 17(64), 8-11.

- Gracia Guillén, D. (2002). De la bioética clínica a la bioética global: treinta años de evolución. *Acta bioethica*, 8(1), 27-39.
- Gilligan, C. (2013). *La ética del cuidado* (Vol. 30, pp. 12-39). Barcelona: Fundació Víctor Grífols i Lucas.
- Goberna-Tricas, J., Adán, C., Birulés, F., & Biurrun-Garrido, A. (2018). El concepto "violencia obstétrica" y el debate actual sobre la atención al nacimiento. *Tecnos*.
- Jiménez-Herrera, M. F., Font-Jimenez, I., Bazo-Hernández, L., Roldán-Merino, J., Biurrun-Garrido, A., & Hurtado-Pardos, B. (2022). Moral sensitivity of nursing students. Adaptation and validation of the moral sensitivity questionnaire in Spain. *Plos one*, 17(6), e0270049.
- Morales-Matute, M. G., Mesa-Cano, I. C., Ramírez-Coronel, A. A., & Pesántez-Calle, M. F. (2021). Conducta ética del profesional de enfermería en el cuidado directo al paciente hospitalizado: Revisión sistemática. *AVFT-Archivos Venezolanos de Farmacología y Terapéutica*, 40(3).
- Ramos S (2018). *Bioética: una reflexión necesaria para tomar decisiones cruciales*. Plataforma Editorial . ISBN: 978-84-17376-80-2
- Roqué-Sánchez, M. V., & Macpherson, I. (2018). An analysis of the ethics of principles, 40 years later. *Revista bioética*, 26, 189-197.